

Розрахунок економічного ефекту від виявлених резервів збільшення виробництва

Елементи витрат	2008 рік, тис. грн.	Плановий показник 2009 року, тис. грн.	Плановий показник з використанням резервів, тис. грн.	Відхилення, тис. Грн.
1	2	3	4	5
випуск ДВП, тис. м ³	12000,00	12627,53	—	—
сировина	8812,02	9605,10	9605,10	0,00
основні матеріали	999,95	1089,95	1089,95	0,00
електроенергія	5227,39	5697,86	5697,86	0,00
Газ	6860,74	7478,21	7478,21	0,00
техоснастка	812,41	885,53	812,41	73,12
запчастини	910,91	992,89	910,91	81,98
допоміжні матеріали	1269,70	1383,97	1383,97	0,00
паливо-мастильні матеріали	1042,81	1136,66	1136,66	0,00
малоцінний інвентар	188,52	205,49	205,49	0,00
заробітна плата	4946,47	5391,65	5391,65	0,00
відрахування на соціальне страхування	1843,60	2009,52	2009,52	0,00
амортизаційні відрахування	3169,02	3454,23	3169,02	285,21
відходи (віднімаються)	240,51	262,16	262,16	0,00
інші виробничі витрати	825,12	899,38	899,38	0,00
виробнича собівартість	36668,15	39968,28	39527,97	440,31
адміністративні витрати, витрати ПСО	725,39	790,68	725,39	65,29
адміністративні витрати (від розподілу)	1785,15	1945,81	1785,15	160,66
витрати на збут	974,64	1062,36	1062,36	0,00
повна собівартість	40153,33	43767,13	43100,87	666,26

ципліни. – Івано-Франківськ: ІМЕ “Галицька Академія”, 2006. – 208 с.

2. Циглик І. І. Контролінг: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. – Івано-Франківськ: ІМЕ “Галицька Академія”, 2006. – 144 с.

3. Циглик І. І., Морицян В. Ф., Морицян О. М. Регулювання, прогнозування і планування в системі внутрішнього економічного механізму. Економіка, фінанси, право. 2009. – № 4.

4. Шенітко Г. Ф. Контролінг: посібник (для студентів економічних спеціальностей усіх форм навчання). – К.: Вид-во Європейського університету, 2005. – 136 с.

In this article the problems of essence of planning of the production program in the system of controlling and influencing of human factor are examined on the results of development of the production program.

УДК 330.322:661.1(477.86)

Гринів Л. В., Лужний В. В.

ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ХІМІЧНОЇ ТА НАФТОХІМІЧНОЇ ГАЛУЗЕЙ (НА ПРИКЛАДІ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

У статті проаналізовано стан іноземного інвестування в хімічну та нафтохімічну галузь промислового виробництва Івано-Франківської області, виявлено основні тенденції закордонного інвестування в цю галузь.

Ключові слова: прями іноземні інвестиції, інвестиційна привабливість, хімічна та нафтохімічна галузь.

І. Вступ. Івано-Франківська область є потужним хімічним та нафтохімічним промисло-

вим центром України. Підприємствами області виготовляється близько 15% синтетичних барвників, 25% пластмас у первинних формах від загальнодержавного виробництва. Загалом на хімічних та нафтохімічних організація області обсяг реалізованої продукції становить 2-3% загальноукраїнського. І цей показник знижується, що зумовлено значним впливом економічної кризи 2008-2009 рр. та невисоким рівнем залучення іноземних інвестицій до промисловості області.

Серед негативних чинників можна назвати: низький рівень віддачі капіталу, складне законодавство, низький рівень інвестиційної привабливості.

За обсягом іноземних інвестицій Івано-Франківська область знаходиться в другій десятці серед областей України, і тільки в середині 90-х років вона була вище 10 місця. Це свідчить про не високу кількість інвестицій в порівнянні із іншими областями України та нижчий рівень інвестиційної привабливості нашої області.

II. Постановка завдання. Активізація інвестиційного процесу є вирішальною умовою продовження соціально-економічних перетворень. Реальна економічна ситуація в Україні значно ускладнює інвестиційну діяльність. Обсяг вкладень не забезпечує передумов економічного зростання і навіть повноцінного відтворення наявного стану. Необхідним є формування підходів до шляхів покращення інвестиційного клімату та залучення іноземних інвестицій, а також розробити адекватний ринковим відносинам інвестиційний механізм, що дозволить розвивати одну із перспективних галузей промисловості.

III. Результати. Основними чинниками, які зумовлюють приплив іноземних інвестицій до хімічної та нафтохімічної промисловості Івано-Франківської області є наступні:

- вигідне геополітичне розташування області,
- високий науковий та технічний потенціал;
- відповідний рівень демографічних ресурсів:
  - наявність родовищ корисних копалин;
  - наявність енергогенеруючих потужностей;
  - наявність потужних підприємств, що мають технологічний досвід випуску конкурентоспроможної продукції;
  - наявність кваліфікованих кадрів в традиційних галузях.

За останні роки величина іноземного капіталу, який вкладається у підприємства Івано-Франківської області значно зростає. Тільки за останні 10 років загальний обсяг іноземних інвестицій в економіку області зріс у 13,5 рази із 40,1 млн. дол. США в за 2000 рік до 543 млн. на кінець 2010 року. Серед усіх прямих іноземних інвестицій в область в хімічну та нафтохімічну промисловість направляються лівова їх частка. Рис. 1 ілюструє співвідношення інвестицій у дану галузь промисловості та загального обсягу інвестицій.

Простежується висока частка іноземних інвестицій спрямованих в хімічну та нафтохімічну галузь промисловості області, так цей показник у 2009 році становив 51%, тобто це

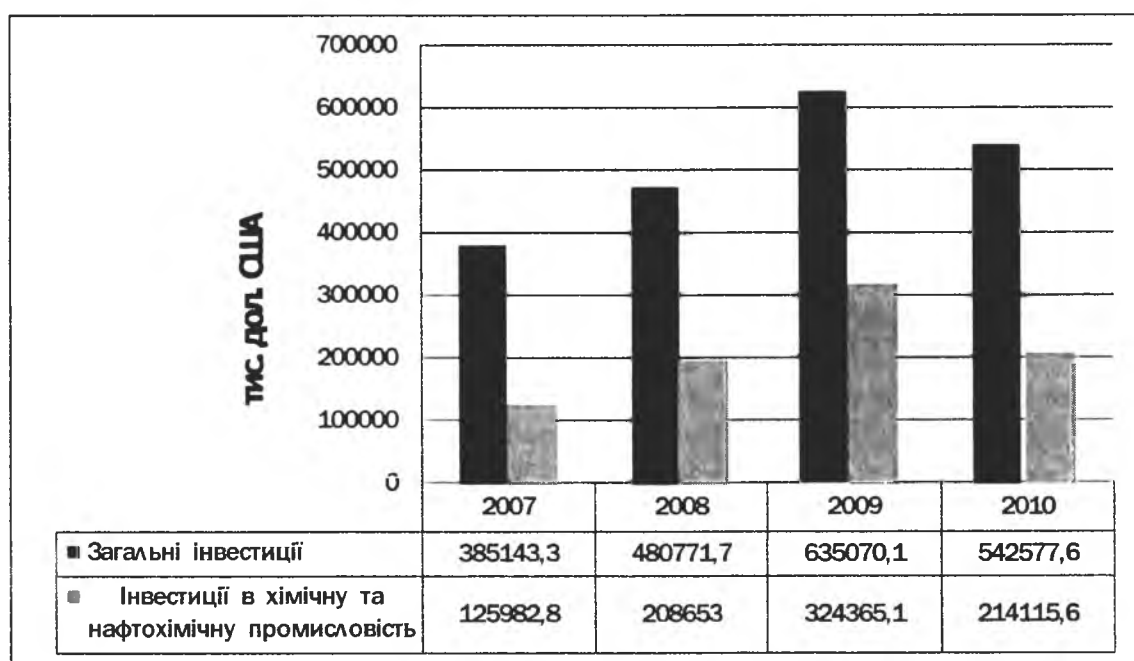

Рис. 1. Динаміка обсягів іноземних інвестицій в промисловість загалом та хімічну та нафтохімічну галузь промисловості

більше половини усіх інвестицій в економіку області. Ці показники свідчать про високу інвестиційну привабливість даної галузі промисловості. Хоча така ситуація є невідповідною до кількості реалізованої продукції цією галуззю. Підприємствами хімічної промисловості у 2010 р. реалізовано продукції на 1208 млн. грн., що становить тільки 9,2% усієї реалізованої продукції за рік, тоді як кількість інвестицій становила майже 40%. Основною причиною такої невідповідності є серйозний занепад досліджуваної галузі в 90-х рр. минулого століття, хоча за останні 5-7 років простежується тенденція до зростання ролі галузі, відбудови колишніх гігантів хімії, за рахунок тих же інвестицій як іноземних так і державних.

Основними реципієнтами іноземних інвестицій в хімічній та нафтохімічній галузі промисловості області є ряд потужних хімічних підприємств таких як ТОВ «Карпатнафтохім», ТОВ «Орісіл», «Калуський дослідно-експериментальний завод» інституту хімії поверхні АНУ, ВАТ «Живиця Плюс», ЗАТ «Падана Кемікал Компаундс», ЗАТ «Поліком», ЗАТ «Лукор», ЗАТ «Завод ТОС «Барва», ТОВ «Снежка». Загалом ці підприємства отримали близько 80% усіх іноземних інвестицій спрямованих в дану галузь.

Серед названих фірм найбільш інвестованим підприємством виступає ТОВ «Карпатнафтохім» - це досить молода фірма з потужним промислом комплексом та підтримкою гігантів світового рівня Лукоору та «Lukoil». За останні 6 років дана організація отримала близько 240 млн. євро на свої інвестиційні проекти, які дозволили збільшити масштаби виробництва та здешевити продукцію фірми. Значний обсяг серед цих інвестицій фірма отримала від ком-

паній «LUKOIL Chemical B. V.», яка є співзасновником «Карпатнафтохім» і володіє 76% його статутного фонду. Ця компанія є одним із провідних світових хімічних гігантів, зареєстрована Торговельно-промисловою палатою м. Амстердам. Саме ця деталь є основною причиною високого інвестування підприємств області нідерландськими фірмами, зокрема «LUKOIL Chemical B. V.».

У досліджуваній галузі промисловості простежуються три основні напрямки інвестування, а саме:

- Організація виробництва хімікатів-добавок для полімерів та гуми.
- Впровадження нової технології переробки зношених автомобільних шин.
- Виробництво калійних добрив та магнею.

Загалом в економіку області у 2009 році надійшли інвестиції від 46 країн світу, основна країна інвестор Нідерланди, більше 50 %, а разом із Польщею, Сербією, Німеччиною, Данією, Італією, Швецією 90% усіх іноземних інвестицій. Що ж до хімічної та нафтохімічної галузі промисловості та основним донором капіталу виступають в продовж останніх 6 років саме Нідерланди, значно меншими інвесторами є підприємці Польщі, Сербії та Німеччини, значно зросли інвестиції з Кіпру в останні 2 роки, які є в основному портфельними. Дані про кількість іноземних інвестицій за країнами світу можна побачити на таблиці 1.

Тенденція надходження іноземних інвестицій в хімічну та нафтохімічну промисловість області є загалом досить позитивною, адже інвесторами виступають підприємства в основному із кількох постійних країн, що свідчить про стабільність відносин між ними та можливістю до подальшого розвитку цих зв'язків.

Таблиця 1

Прямі іноземні інвестиції в хімічну та нафтохімічну галузь промисловості за країнами світу

Країна-інвестор	Іноземні інвестиції у тис. дол. США			
	на 1.01.2008	на 1.01.2009	на 1.01.2010	на 1.01.2011
Нідерланди	117640,4	197727,8	308146,7	203409,8
Польща	411,8	1030,4	1008,2	947,6
Сербія	12,2	8,2		
Німеччина	-	20,7	32,4	20,6
Кіпр	-	-	5622,4	5228,8
Інші країни	7918,4	9865,9	9555,4	4508,8
Всього	125982,8	208653,0	324365,1	214115,6

В зв'язку із значним скупченням підприємств хімічної промисловості в Калуському районі, він є основним регіоном куди надходять іноземні інвестиції. Так у 2009 році тільки в Калуський район було інвестовано 55% усіх прямих закордонних інвестицій, з них 11,1% у місто Калуш. В 2010 році цей показник становив для Калуського району і міста Калуш 54,8% тоді як для Івано-Франківська тільки 20,9 %. Такі дані свідчать про високу інвестиційну привабливість підприємств цього району.

IV. Висновки. В Івано-Франківській області чітко простежується тенденція до зростання іноземних інвестицій вкладених в її економіку. Значна доля усіх інвестицій припадає на хімічну та нафтохімічну галузь промисловості. Щорічно в підприємства хімії вкладається понад 1/3 усіх інвестицій. Найбільший рівень інвестування спостерігався у 2009 році. Загалом в економіку області інвестовано за часи незалежності України понад 2,5 млрд. дол. США, близько 1 млрд. із них припадає саме на хімічну промисловість.

Підприємства, які отримали закордонні інвестиції, значно наростили свої виробничі потужності, збільшили виробництво готової та вторинної продукції, збільшили кількість робочих місць.

В Прикарпатті загалом простежується досить висока інвестиційна активність. Цьому сприяє діяльність органів державної влади на рівні області, яка розробляє інвестиційні проекти та полегшує міжнародну співпрацю з підприємствами області. Обласною державною адміністрацією була сформована база даних об'єктів для інвестування в Івано-Франківській області. У кінці 2010 року відбувся «Україно-голландський день», значну увагу на якому було приділено питанню інвестицій в Івано-Франківщину та в провідні хімічні підприємства області.

Проте велика кількість роботи пов'язана із залученням іноземних інвестицій ще попереду. В найближчий час для підвищення рівня інвестицій, адміністрації області необхідно оновити інвестиційний паспорт області, який був виданий в кінці минулого десятиріччя та налагодити співпрацю вкладників капіталу із Центром підтримки інвестора, що б підвищити рентабельність вкладеного капіталу. На рівні держави, необхідно оновити законодавство, для полегшення умов інвестування, тобто це створення спеціальних вільних економічних зон для інвестованих об'єктів, щоб знизити податковий

тягар, закласти в бюджет кошти, на дотації для підприємств, які тільки почали функціонувати або переживають занепад.

Хочеться також звернути увагу на нафтопереробну промисловість області, яка побудована ще за часів Радянського Союзу. Більшість основних фондів цих підприємств є застарілими, тому велика кількість відходів переробки потрапляють в навколишнє середовище, тим самим знищуючи туристичний потенціал області. Тому більш доцільно буде інвестувати в розвиток сучасних безпечніших технологій, які покращать якість нафтопродуктів, зроблять українську продукцію конкурентоспроможною на світовому ринку та збережуть мальовничість українських Карпат.

Досить позитивні є показники обсягів інвестицій в хімічну та нафтохімічну промисловість Прикарпаття, тому простежуючи загалом стабілізацію економік країн світу та, з надією, на стабільність політичну та економічну в Україні хочеться, щоб обсяги іноземних інвестицій на теренах області зростали швидким темпами, адже інвестиції – шлях до добробуту українського народу.

Проте не зважаючи на такі тенденції розвитку хімічної та нафтохімічної галузі, все таки слід пам'ятати про негативний вплив даної галузі на екологію регіону, який є стратегічно туристичним, та необхідно співставляти отриману вигоду від розвитку галузі і втрати екології від неї.

1. Статистичний бюлетень «Економічне і соціальне становище Івано-Франківської області за 2007 рік» - Головне управління статистики в Івано-Франківській області, 2008. – 147 с.

2. Статистичний бюлетень «Економічне і соціальне становище Івано-Франківської області за 2008 рік» – Головне управління статистики в Івано-Франківській області, 2009. – 83 с.

3. Статистичний бюлетень «Економічне і соціальне становище Івано-Франківської області за 2009 рік» – Головне управління статистики в Івано-Франківській області, 2010. – 102 с.

4. Статистичний бюлетень «Економічне і соціальне становище Івано-Франківської області за 2010 рік» – Головне управління статистики в Івано-Франківській області, 2011. – 96 с.

5. Статистичний бюлетень «Економічне і соціальне становище Івано-Франківської області за січень 2011 року» – Головне управління статистики в Івано-Франківській області, 2011. – 144 с.

6. Статистичний збірник «Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності Івано-Франківської області» – Головне управління статистики в Івано-Франківській області, 2009. – 100 с.

7. Бліннікова О. В. Про тенденції залучення іноземних інвестицій в економіку Івано-Франківської області// Вісник Прикарпатського університету. Економіка. – 2006. – № 3. – С. 36-39.

In the article the state of the foreign investing in chemical and petrochemical industry of industry of the Ivano-Frankivsk region is analyzed and also the basic tendencies of the foreign investing in this industry found out.

УДК [338+65]:622.241

Устенко А. О.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ІДЕНТИФІКАТОР В УПРАВЛІННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ СИСТЕМАМИ

Запропоновано інформаційний ідентифікатор в управлінні соціально-економічними системами як конструктивну довготривалу основу універсального описання систем інформаційного менеджменту.

Ключові слова: управління, інформація, системний підхід, інформаційний ідентифікатор в управлінні соціально-економічними системами.

I. Вступ. В теорії управління подано багато визначень термінів «управління», «процес управління». У них автори наголошують на різних характерних ознаках цих багатовимірних понять, стверджуючи, що управління є антиподом дезорганізації і хаосу, неодмінною умовою існування будь-яких організацій.

II. Постановка завдання. Процес управління має справу з об'єктом, суб'єктом і цілеспрямованим впливом у цілеспрямованому напрямку розвитку. Використовуючи відомі положення теорії управління та уявлення про фактори процесу праці, «управління» ми розуміємо як системний вплив суб'єкта (керуючої системи) на об'єкт (керовану систему) для узгодження і гармонії між завданнями, нормативно-технологічними факторами (елементами), кругообігом виробничих фондів (стадій виробництва й обертання), запасами та ресурсами шляхом реалізації функцій усього виробничого процесу, що виникає з динамічного руху соціально-економічного організму як цілісності та єдності процесу виробництва і процесу утворення вартості, орієнтованої на потреби ринку.

Відповідно до наших уявлень про функції управління ми не можемо вказати на існування і практичне використання загальноприйнятої їх класифікації в контексті інформаційно-керуючої системи для підтримки, вибору та прийняття адекватних рішень в умовах конкурентних ринків. Це зауваження також стосується і функціональних завдань управління.

III. Результати. Які ж існують об'єктивні основи для наукового системного підходу до створення класифікаторів функцій і завдань управління? Насамперед, це теоретична концептуальна модель процесу праці та класифікатор факторів, що забезпечують успіх [2, С.171,177]. Модель є не лише керованою системою, а й об'єктом для керованої системи, що реалізує загальні функції управління. Тобто будь-які загальні функції управління та їх інформаційна сукупність, розглянута з точки зору вибраного об'єкта дослідження, може наповнюватися тим конкретним, специфічним галузевим змістом, який визначають фактори і процес управління як цілісність, що показано на ординаті та абсцисі запропонованої моделі.

Іншою об'єктивною основою системного підходу є те, що відповідним чином визначені також склад і сукупність загальних і специфічних функцій [2, С.177].

Тепер стає дедалі очевиднішим те, що граничність складу факторів організації як СЕС, як цілісності та керованої системи і функціональна визначеність управлінського процесу як функціональної підсистеми визначають інформаційну сферу, поза якою не можуть існувати ніякі специфічні та конкретні функції управління.

Функціональні завдання управління – це неодмінні складові елементи кожної конкретної і специфічної функції кожного виробничого процесу створення конкурентоспроможних продуктів праці. Як єдність функцій керуючої і керованої системи і в той же час як простір розглядатимемо сферу походження специфічних і конкретних функцій, функціональних завдань управління [2, С.187].

Ми припускаємо, що будь-яку класифікацію можна уточнювати, корегувати, але в даному контексті ми прагнемо свідомо обмежити контури диференціації понять «специфічна функція», «функціональний комплекс завдань», «завдання».